

SAMENWERKING VAN BOSCHBEZITTERS IN NOORD-EUROPA

door

Ir. J. VAN SOEST.

In aansluiting op het artikel van Ir. A. A. B o n n e m a : „Deskundig beheer van klein boschbezit door middel van vereeniging” in het April-nummer van dit tijdschrift, waarin o.m. de Deensche „Smaaskovforeniger” worden besproken, volgen hier nog enkele gegevens van dergelijke organisaties in de overige Skandinavische landen.

In Z w e d e n dateeren de eerste „Skogsvårdsföreningar” (boschbouwvereenigingen) van 1903. Van grooten omvang werd het gemeenschappelijk werken van de boschbezitters vooral na den wereldoorlog, toen in het bijzonder in Noord-Zweden moeilijkheden ontstonden met den afzet van boschproducten tegen behoorlijke prijzen. Tegenover de zich tot millioenenconcerns vereenigd hebbende houtverbruikers stond de boschbezitter als enkeling machteloos; hij begreep, dat alleen wat bereikt kon worden volgens het beginsel „eendracht maakt macht”. Elders in Zweden zijn zulke plaatselijke vereenigingen vooral ontstaan ter bereiking van een meer intensief beheer. De in 1905 in dit land ingestelde Rijksboschbouw voorlichtingsdienst („Skogsvårdstyrelse”) heeft hiertoe veel bijgedragen.

Thans telt Zweden 28 van zulke vereenigingen, waarbij ruim 9 millioen ha particulier bosch is aangesloten. Op een land met $23\frac{1}{2}$ millioen ha productieven boschgrond, waarvan de helft in handen van particulieren (van de andere 50 % bezit de Staat er 29, terwijl de rest aan vennootschappen e.d. behoort), is dit een zeer mooi resultaat.

Als algemeene doelstelling geldt de verbetering van de opbrengsten van den particulieren boschbouw. Daartoe staan verschillende wegen open:

- 1° op het gebied van de houtteelt: een nauwe samenwerking met den boschbouwvoorlichtingsdienst, ook ten aanzien van vergaderingen, excursies, enz.;
- 2° op het gebied van de boschpolitiek; aandringen bij de overheid op subsidiëering van verbeteringsmaatregelen, vooral van die, welke eerst na langeren tijd voordeel opleveren;
- 3° op het gebied van het houtverbruik: propaganda maken

daarvoor en contact zoeken met houtverwerkende en daaraan verwante industrieën¹⁾;

- 4° op het gebied van kwaliteitsverbetering: invoeren van kunstmatige takreiniging, doelmatig sorteeren en stapelen, enz.;
- 5° op het gebied van den houtverkoop: coöperatief te werk gaan.

De coöperatieve verkoop is iets van den laatsten tijd. Daartoe heeft zoo'n coöperatie een gemachtigde (bedrijfs-leider), die zowel deskundige is op boschbouwgebied als in den houthandel. Deze gemachtigde sluit contracten af met houtverbruikers en verdeelt de te leveren hoeveelheid hout over de plaatselijke onderafdeelingen der vereeniging, die ieder weer een plaatselijk gemachtigde hebben. Deze gemachtigden doen inteekenlijsten rondgaan, waarop ieder lid kan inteekenen. De gemachtigde van de vereeniging schrapt tenslotte uit de lijst het overteekende gedeelte en regelt verder het transport en de aflevering.

Het verkoopen van hout buiten de vereeniging om is niet steeds verboden. De ledenvergadering stelt n.l. de sortimenten vast, die in een bepaald vellingsstijdvak uitsluitend coöperatief mogen worden verkocht.

De bijdrage voor het lidmaatschap betaalt men in Zweden ineens, zoodat men dan lid is voor het leven.

Sinds 1932 zijn alle vereenigingen opgenomen in een Rijksverband, „Skogsägareföreningens Riksförbund”. Aan het streven wordt zoodoende meer eenheid gegeven; dit verzekert niet alleen een krachtiger boschpolitiek, doch ook krijgt men uniformiteit in handelsgebruiken, werkwijze enz.

In Noorwegen heeft het vereenigingswezen op boschbouwgebied zich ongeveer op dezelfde wijze als in Zweden ontwikkeld. Ook hier komt in 1903 de eerste organisatie tot stand, n.l. „Glommens Skogeierforening”. De taak omvatte:

1. de boscheigenaren op de hoogte houden van den toestand van de houtmarkt;
2. behulpzaam zijn met het op de meeste voordeelige wijze verzilveren van de boschproducten en trachten overproductie tegen te gaan;
3. te zoeken naar middelen en methoden voor vellen, transporteeren en vloten van het hout, die zoo min mogelijk schade veroorzaken;

¹⁾ Op deze wijze heeft men b.v. door samenwerking met fabrieken van verwarmingsinstallaties bereikt, dat het houtverbruik van de 6 miljoen zielen tellende Zweedsche bevolking per jaar met 2 miljoen m³ brandhout is toegenomen.

4. de boschbezitters bijstaan met raad en daad in zaken, die hun belangen betreffen.

In 1913 komt hier reeds de grootere eenheid door de oprichting van „Norges Skogeierforbund”. Tot 1929 blijven de werkzaamheden van zuiver ideëelen aard, eenheid brengen in sortimenten en maten, boschbrandverzekering e.d.) ; daarna gaat men ook in Noorwegen over tot een coöperatieven verkoop van hout.

Thans bestaat het verbond uit 12 vereenigingen, elk met een aantal gemeenschappelijke verkoopcentrales (z.g. fellessalg).

In tegenstelling tot Zweden moeten de aangeslotenen al hun hout aan deze centrales ten verkoop aanbieden. Zoo'n centrale geeft hiervan bericht aan de vereeniging, die den producent uitbetaalt en daarna het hout weer verkoopt. De vereenigingen zijn in rechten aansprakelijk voor hun eigen werkzaamheden ; er is geen wederkerige aansprakelijkheid tusschen de verschillende (provinciale) vereenigingen. De leden der vereeniging zijn uitgesloten van aansprakelijkheid.

In 1937 waren ongeveer 14000 boschbezitters bij het verbond aangesloten, met een oppervlakte van ca $1\frac{1}{4}$ miljoen ha. (Noorwegen heeft ongeveer $7\frac{1}{2}$ miljoen ha bosch, waarvan 15 % aan den Staat toebehoort).

De contributieregeling is voor „Glommens Salgsforening” als volgt : bij een boschbezit beneden een waarde van 100.000 kronen betaalt men $1\frac{0}{100}$ van de waarde ; is deze waarde meer dan 100.000 kronen, dan betaalt men voor het overschietende gedeelte tot 300.000 kronen 25 % meer, voor het gedeelte boven 300.000 kronen, 50 % meer. Na 6 jaar achtereen te hebben betaald vervalt de contributieplicht.

De contributieregeling voor de verkoopcentrales bedraagt ongeveer 2 % van de bruto-omzet, waarvan de helft bestemd is voor de plaatselijke „fellessalg”, de andere helft voor de bemoeienissen van de vereeniging.

Behalve deze organisaties van boschbezitters heeft Noorwegen nog een boschbouwvereeniging (det norske Skogselskap), welke de belangen van den boschbouw in het algemeen behartigt. Opgericht in 1898, begon deze vereeniging, gesteund door bijdragen van particulieren, met het uitzenden van jonge boschbouwkundigen naar de verschillende provincies. Deze wisten daar plaatselijke afdelingen van de vereeniging in het leven te roepen, welke thans alle een deskundige voorlichtingsdienst hebben. In de kustgebieden omvatten de werkzaamheden meerendeels bebossching van woeste gronden, elders in Noorwegen is de intensivering van den boschbouw het belangrijkste werk.

De Staat is reeds kort na de oprichting van de Noorsche boschbouwvereeniging begonnen met het verlenen van belangrijke geldelijke ondersteuning voor dezen voorlichtingsdienst.

In Finland zijn de eerste vereenigingen van boschbezitters in 1907 opgericht. In 1936 telde dit land reeds 232 van dergelijke vereenigingen, waaronder 6 groote landelijke organisaties met academisch gevormd technisch personeel. De werkzaamheden van die organisaties blijken uit het volgende statistische overzicht der verrichtingen in 1936 :

voorlichting	3.8 %
verkoop	15.8 %
uitteekenen van vellingen en dunningen	61.7 %
herbossching	7.6 %
overig werk	11.1 %
	100.0 %

Ook in Finland wordt het commercieële werk steeds meer van beteekenis. Over de wijze, waarop de collectieve verkoop plaats vindt, heb ik echter geen nadere gegevens kunnen verkrijgen; vermoedelijk zal deze wel sterk verwant zijn aan de Zweedsche werkwijze.

De vereenigingen van boschbezitters genieten omstreeks 30 % subsidie van den Staat; zij staan onder oppertoezicht van de Directie-Generaal van den Boschbouw, met als tusschenschakel de gewestelijke boschbouwcommissies. Deze commissies, bestaande uit 3—5 leden van de plaatselijke bevolking, hebben een semi-officiëel karakter. Elke commissie — in totaal zijn er 18, waarvan 2 in het Zweedsch sprekende deel van Finland — wordt in haar werk bijgestaan door houtvesters en ander technisch personeel. De beide Finsche boschbouwvereenigingen „Tapio” (Finsche taal) en „Föreningen för Skogskultur” (Zweedsche taal) oefenen toezicht uit op deze commissies en geven aan de werkzaamheden algemeene leiding.¹⁾

Sedert 1935 werken de boschbezittersvereenigingen van de drie genoemde landen internationaal samen in het „Nordiska Skogsägarorganisasjoners Samarbetskomité”. De werkzaamheden liggen op het gebied van den internationalen houthandel, het normaliseeren en standaardiseeren van de houtsorteering, terwijl ervaringen op organisatorisch, boschhuishoudkundig en politiek gebied uitgewisseld kunnen worden.

Dat Denemarken bij dit comité niet is aangesloten, behoeft geen verwondering te wekken, daar hier geen algemeene organisatie van boschbezitters bestaat, doch uitsluitend een voor eigenaren met kleine boschoppervlakten.

¹⁾ Dit toezicht is dus van technischen aard; het toezicht van den Directie-Generaal van den Boschbouw zal daarom vermoedelijk wel in hoofdzaak op het geldelijk beheer worden uitgeoefend.